

De grenzen worden verlegd

1958 - 1974

Filip Van Devyvere

De periode 1958 - 1974 wordt gekenmerkt door grondige veranderingen in de internationale verhoudingen en door een verregaand verleggen van de grenzen op velelei gebied, wereldwijd, in Europa, België, Vlaanderen en Lichtervelde.

1 Ruimtevaart en dekolonisatie

Het is de periode van de eerste experimenten met ruimtevaart en raketten die niet direct voor oorlogsdoeleinden bestemd zijn. De Russen sturen in 1957 de eerste Spoetnik de ruimte in. Hondje Laika uit de daaropvolgende ruimtevlucht wordt op slag een wereldvedette. De Amerikanen gaan de wedloop aan met de Russen voor de verovering van de ruimte, tot ze in 1975 hun respectievelijke ruimtecapsules aan elkaar kunnen koppelen.

Het is tevens de periode waarin de Westerse mogendheden hun kolonies in Afrika één na één noodgedwongen loslaten. In 1960 wordt Belgisch Congo onafhankelijk en laten de Britten Cyprus gaan, twee jaar later krijgt Algerije na een bloedige oorlog met Frankrijk zijn onafhankelijkheid. En aan de andere kant van de oceaan, keert de Cubaanse rebellenleider Fidel Castro de Amerikanen resoluut de rug toe. In Vietnam woedt de oorlog sedert 1954; het zal duren tot in 1975 vooraleer de definitieve vrede getekend wordt.

2 Een nieuwe kerk?

Na de dood van Pius XII in 1958 waait een wind van menselijkheid door het Vaticaan. Joannes XXIII is een eenvoudig en tegelijk schrander man die begrijpt dat de stijl van zijn voorganger afgedaan heeft. De bijeenroeping van het tweede Vaticaans Concilie geeft de katholieken wereldwijd weer hoop en vertrouwen in de toekomst. In Mater et Magistra, de encycliciek die in 1961 verschijnt, wordt voor de eerste maal stelling genomen rond de sociale verhoudingen buiten de geïndustrialiseerde Westerse wereld. In de daaropvolgende jaren zal de kerk een modernisering doormaken die niet altijd en overal een onverdeeld succes te noemen is. Paulus VI, de volgende paus, die vanaf 1963 Vaticanum II bijeenroept, neemt echter heel wat gas terug, waardoor de kerk niet meer mee kan met de moderne tijd.

3 De eenmaking van Europa

De jaren '60 en '70 zijn ook de periode waarin een Verenigd Europa in de steigers gezet wordt. In maart 1957 ondertekenen België, Nederland, Luxemburg, Frankrijk, West-Duitsland en Italië het Verdrag van Rome. De overwinnaars uit de voorbije oor-

log realiseren zich dat een Europa zonder Duitsland en Italië geen kans tot slagen heeft. Dat deze handtekeningen 4 decennia later tot het verdwijnen van de nationale grenzen en de invoering van een eenheidsmunt zou leiden, was toen reeds in embryo aanwezig.

4 In België

Bij ons begint dit tijdperk met de Expo '58 die een scharnierpunt is tussen de oude en de nieuwe tijd. De hele wereld toont gedurende zes maanden zijn beste kunnen in een groot tentoonstellingspark te Brussel. De boodschap die de Expo brengt, is dat de toekomst zal gestoeld zijn op moderne technologie en dat die toekomst internationaal zal zijn.

Het is de periode van de onafhankelijkheid van Congo, het latere Zaïre, met rellen alerhande die uitmonden in de repatriëring van de Belgen, ook van tal van Lichterveldenaren.

De jaren '60 en '70 zijn tevens de periode van Leuven Vlaams, van de marsen op Brussel, van het TAK en de tumultueuze Ijzerbedevaarten en van Mei '68. Het is de periode waarin eindelijk een aanvang gemaakt wordt met de gewestvorming. Het fameuze artikel 107quater dat in 1970 goedgekeurd wordt geeft een beperkte autonomie aan de gewesten. Ook voor tal van gemeenten in het land worden de grenzen verlegd, zij het dan letterlijk. De gemeentefusies gaan door in drie stappen: 1961, 1971 en 1977. Aan het eind van de rit zullen er nog 589 gemeenten in het land zijn¹. Lichtervelde zal alle drie de fusiegolven overleven.

Economisch begint de periode met een dieptepunt. De invoering van de eenheidswet in 1960 legt het land bijna helemaal lam. In de daaropvolgende jaren verliest de traditionele Waalse economie haar overwicht ten voordele van de jonge bedrijfsweld in Vlaanderen. De 'golden sixties' zijn de tijd van loonstijgingen, sociale vooruitgang en welstand, veralgemening van het fenomeen televisie, ongebreidelde aangroei van het wagenpark en de invoering van het rijbewijs.

Tien-twaalf jaar later bereikt de inflatie torenhoge percentages en rijzen de olieprijsen de pan uit. Wanneer in 1971 (met één jaar vertraging) de BTW ingevoerd wordt, dan klinkt her en der de sarcastische parafrase "de Beste Tijd is Weg". De energiecrisis van de jaren '73 en '74 is het begin van een algemene verzwakking van de economie.

5 En in Lichtervelde...

Het leven in Lichtervelde in de periode 1958 - 1974 wordt aanvankelijk gekenmerkt door het voortzetten van de heftige politieke tegenstellingen tussen rood en zwart. De verkiezingen van 1958, waar beide partijen elkaar met pamfletten rond de oren slaan in een kiescampagne die verre van ridderlijk te noemen is, monden uit op een overwinning voor De Burgersgilde. Tijdens de daaropvolgende jaren en legislaturen

¹ Vanaf 1 januari '77 waren er nog 596 gemeenten in het land; dit ingevolge de wet van 1975. Zie: Kroniek van België, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1987.

blijven de oude veten onderhuids voortleven en wanneer in 1971 Alberic Tempelaere geschiedenis schrijft door over te stappen naar het andere kamp, laat de twist weer huizenhoog op.

In 1959 gaat Pastoor De Beir op rust en wordt zijn opvolger Antoon De Meijer met een feestelijke stoet ingehaald. Met de versobering van de binnenkant van het kerkgebouw, waar bijna alle neogothische versierselen onder een laagje egaalgroene verf weggestopt worden, de bouw van Lichtenhove als parochiaal centrum en de installatie van een parochieraad waar leken inspraak krijgen, zal hij in enkele jaren tijd van Lichtervelde een eigentijdse parochie maken.

In 1960 wordt de tewerkstelling op de gemeente in *Dit is West-Vlaanderen* als volgt omschreven²:

- Nijverheid: de gemeente telt 114 nijverheidsinrichtingen waarvan 75 met tewerkgesteld personeel:
 - 64 met 1 tot 10 arbeiders;
 - 9 met 10 tot 50 arbeiders;
 - 1 met 100 arbeiders;
 - 1 met meer dan 100 arbeiders;
- Arbeiders: op de gemeente zijn er ongeveer 750 mensen tewerkgesteld in de plaatselijke bedrijven. 657 arbeiders en bedienden vinden een arbeidsplaats buiten de gemeente. Er zijn 230 seizoenarbeiders. En veel werkloosheid.

Niet zo schitterend dus voor de Lichterveldenaars...

Maar toch is Lichtervelde al lang geen dorp meer van boeren en seizoenarbeiders. Er zijn een 3-tal fabrieken die naam waardig: Remi Claeys waar stalen buizen en aluminium extrusieprofielen vervaardigd worden, Meubels Jivé, dat de voortzetting is van het na de oorlog opgerichte stoelenfabriekje van Joseph Vanhaverbeke en de Werkhuizen Vandevelde waar decolletagewerk geleverd wordt. Ook een aantal kleinere bedrijven, die ofwel wereldwijd in een nichemarkt opereren zoals Haspeslagh en Demunster, ofwel zich uitsluitend op regionale leveringen toespitsen zoals Voeders Denys en Voeders MAV, zorgen voor lokale tewerkstelling.

Bij de boeren zet de trend naar mechanisatie en specialisatie zich door. Het landbouwpaard wordt in snel tempo vervangen door steeds krachtiger wordende tractoren. De cichoreiteelt, zo typisch voor Midden West-Vlaanderen gaat achteruit en de Lichterveldse astuitbaters leggen er een voor een het bijtje bij neer. In 1958 zijn er nog een tiental asten in werking, in 1974 nog slechts drie³. De varkensmesterij daarentegen floreert als nooit tevoren, hetgeen de veevoederbedrijven natuurlijk ten goede komt.

² Dendooven, L.: *Dit is West-Vlaanderen - Steden, Gemeenten, Bevolking*, Brugge, Flandria, 1960.

³ Voor een gedetailleerd artikel over de Lichterveldse asten, zie GARDIN, Emmy.: *De asten van Lichtervelde* in *Vijftiende Jaarboek van de Heemkundige Kring Karel Vandepoele*, Lichtervelde, 1999.

Ook de seizoenarbeid, het maanden durende hard labeur in Frankrijk, sterft een stille dood. Geen vraag meer in Frankrijk naar landarbeiders en voldoende werk in Vlaanderen maken dat tegen het vierde kwart van de eeuw nog slechts enkele Lichterveldenaars 'het seizoen gaan doen'. Zonder uitzondering zijn het astemannen. Hun vakbekwaamheid wordt er gewaardeerd en de asteboer in Frankrijk is een vriend geworden, maar ook zij maken het einde van een tijdperk mee.

Conform de geest van de tijd gaat in de periode 1958 - 1974 de modernisering van Lichtervelde verder. De laatste kasseien in de centrumstraten verdwijnen onder een laag(je) asfalt. Het oude versleten St.-Jozefsrustoord (annex Wezengesticht Roelens) wordt gesloopt en vervangen door een gloednieuw complex. Ook de oude patronagezaal aan de Statiestraat is compleet voorbijgestreefd en wordt gesloopt. Lichtenhove in de Torhoutstraat zal voortaan als polyvalente parochiezaal fungeren. Tegen het einde van de periode komt er ook een openbaar zwembad en enkele jaren later een gemeentelijke sporthalle.

Zo reilt en zeilt Lichtervelde verder in een periode waarin de erfenis van het verleden nog zwaar doorweegt, maar waarin tegelijkertijd de tekenen van de nieuwe tijd duidelijk zichtbaar zijn.

Heemkundige kring Karel van de Poel